

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui pasiūlymo ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, pasiūlymo santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 32/06)

1. Įvadas

1.1. Konsultacijos su EDAPP

1. 2013 m. vasario 5 d. Komisija priėmė du pasiūlymus: Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui pasiūlymą ⁽¹⁾ (toliau – siūloma direktyva) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, pasiūlymą ⁽²⁾ (toliau – siūlomas reglamentas) (toliau abu kartu vadinami pasiūlymais). Pasiūlymai EDAPP konsultacijai buvo nusiųsti 2013 m. vasario 12 d.

2. EDAPP teigiamai vertina tai, kad Komisija su juo konsultuojasi ir kad pasiūlymų preambulėse pateikiama nuoroda į konsultacijas.

3. Prieš priimant pasiūlymus, EDAPP buvo suteikta galimybė pateikti Komisijai neoficialias pastabas. Į kai kurias iš šių pastabų atsižvelgta.

1.2. Pasiūlymų tikslai ir taikymo sritis

4. Pinigų plovimas plačiaja prasme reiškia iš nusikalstamos veiklos gautų pajamų pavertimą tariamai „švariomis“ lėšomis. Paprastai šiam tikslui naudojama finansų sistema ⁽³⁾. Tai daroma užmaskuojant pinigų šaltinius, pakeičiant pinigų formą arba perkeliant lėšas į tokią vietą, kurioje, tikėtina, jos nepritrauks tiek daug dėmesio. Teroristų finansavimas – tai lėšų teikimas arba rinkimas bet kokiais būdais, tiesiogiai ar netiesiogiai, siekiant jas panaudoti (arba žinant, kad jos bus panaudotos) teroristiniams nusikaltimams daryti ⁽⁴⁾.

5. Teisės aktas, kuriuo siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, ES lygmeniu priimtas jau 1991 m. Laikoma, kad šie nusikaltimai kelia grėsmę ne tik finansų sektoriaus vientisumui ir stabilumui, bet ir apskritai visai vidaus rinkai. Pasiūlymų teisinis pagrindas – SESV 114 straipsnis.

6. Pinigų plovimo prevencijai sukurtos ES taisyklės iš esmės pagrįstos Finansinių veiksmų darbo grupės (angl. FATF) ⁽⁵⁾ patvirtintais standartais. Pasiūlymais siekiama įgyvendinti ES 2012 m. vasario mėn. FATF persvarstytus pinigų plovimo prevencijos tarptautinius standartus. Dabartinė vadinamoji trečioji pinigų plovimo prevencijos (angl. AML) direktyva ⁽⁶⁾ galioja nuo 2005 m. Joje numatyta tarptautiniais FATF standartais pagrįsta Europos sistema.

⁽¹⁾ COM(2013) 45 final.

⁽²⁾ COM(2013) 44 final.

⁽³⁾ Žr. siūlomos direktyvos 1 straipsnio 2 dalį.

⁽⁴⁾ Žr. siūlomos direktyvos 1 straipsnio 4 dalį.

⁽⁵⁾ FATF yra pasaulinė organizacija, kuri nustato kovos su pinigų plovimu, teroristų finansavimu ir (visai neseniai) ginklų platinimu susijusių priemonių standartus. Tai tarpvyriausybė, kurią sudaro 36 nariai ir daugiau nei 180 dalyvaujančiųjų šalių. Europos Komisija yra viena iš FATF steigėjų. 15 ES valstybių narių savo ruožtu yra FATF narės.

⁽⁶⁾ 2005 m. spalio 26 d. Direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui.

7. Trečioji pinigų plovimo prevencijos direktyva taikoma finansų sektoriui (kredito ir finansų įstaigoms), taip pat tam tikrų sričių specialistams, pvz., teisininkams, notarams, buhalteriams, nekilnojamojo turto agentams, lošimo ir bendrovių paslaugų teikėjams. Į šios direktyvos taikymo sritį taip pat patenka visi prekių tiekėjai, mokėjimus atliekantys grynaisiais pinigais, kai mokama suma viršija 15 000 EUR. Laikoma, kad visi šie direktyvos adresatai yra „įpareigotieji subjektai“. Direktyvoje reikalaujama, kad šie įpareigotieji subjektai nustatytų ir patikrintų klientų (vadinamasis deramas klientų tikrinimas) ir tikrųjų savininkų tapatybę ir stebėtų klientų finansinius sandorius. Be to, joje nustatyti įpareigojimai pranešti susijusiems finansinės žvalgybos padaliniais (FŽP) apie įtariamą pinigų plovimą ar teroristų finansavimą ir kitos susijusios pareigos. Direktyvoje taip pat nustatyti didesnio pavojaus atvejais taikomi papildomi reikalavimai ir apsaugos priemonės (pvz., reikalavimas atlikti sustiprintą deramą klientų tikrinimą).

8. Siūlomoje direktyvoje praplečiama dabartinės sistemos taikymo sritis ir ja siekiama stiprinti šiuos įpareigojimus (pvz., į taikymo sritį įtraukiant lošimo paslaugų teikėjus ir prekyautojus prekėmis, kai viršijama 7 500 EUR riba), reikalaujama išsamesnės informacijos apie tikruosius savininkus, sugriežtinami „politikoje dalyvaujantiems asmenims“ taikomi reikalavimai ir nustatomi politikoje dalyvaujančių asmenų šeimos narių ir jų artimų pagalbininkų patikrinimo reikalavimai. Su pinigų plovimu susijusių pirminių nusikaltimų ⁽¹⁾ sąrašas praplečiamas ir į jį įtraukiami mokesčiai, susiję su tiesioginiais ir netiesioginiais mokesčiais.

9. Siūlomu reglamentu pakeičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006 dėl mokėtojo informacijos, pateikiamos pervedant lėšas (toliau taip pat vadinamas Lėšų pervedimo reglamentu), kuriuo siekiama padidinti mokėjimų atsekamumą. Lėšų pervedimo reglamentu papildomos kitos pinigų plovimo prevencijos priemonės, nes juo užtikrinama, kad pagrindinė informacija apie pervedamų lėšų mokėtoją būtų iš karto prieinama teisėsaugos ir (arba) prokuratūros įstaigoms, siekiant padėti joms nustatyti, tirti, patraukti baudžiamajon atsakomybėn teroristus arba kitus nusikaltėlius ir atsekti teroristų turtą.

4. Išvados

98. EDAPP pripažįsta pinigų plovimo prevencijos politikos svarbą valstybių narių ekonominei ir finansinei reputacijai. Vis dėlto jis pabrėžia, kad teisėto kovos su terorizmu ir pinigų plovimu tikslo, susijusio su mokėjimo šaltinių, lėšų sąskaitų ir pervedimų skaidrumo užtikrinimu, turi būti siekiama laikantis duomenų apsaugos reikalavimų.

99. Toliau pateikiami aspektai, į kuriuos reikėtų atsižvelgti abiejuose pasiūlymuose:

- į abu pasiūlymus reikėtų įterpti esminę specialią nuostatą, kurioje būtų pateikiama nuoroda į taikytinus ES duomenų apsaugos įstatymus, visų pirma nurodant Direktyvą 95/46/EB, nacionalinius įstatymus, kuriais įgyvendinama ši direktyva, ir Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 dėl ES institucijų ir įstaigų tvarkomų asmens duomenų. Šioje nuostatoje taip pat reikėtų aiškiai nurodyti, kad pasiūlymais nepažeidžiami taikytini asmens duomenų apsaugos įstatymai. 33 konstatuojamojoje dalyje pateikiama nuoroda į 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2008/977/TVR turėtų būti išbraukta,
- siūlomoje direktyvoje reikėtų įtraukti „kompetentingų institucijų“ ir „finansinės žvalgybos padalinių (FŽB)“ apibrėžtis. Ši apibrėžtis turėtų padėti užtikrinti, kad „kompetentingos institucijos“ nebūtų suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 2 straipsnio h punkte,
- 32 konstatuojamojoje dalyje reikėtų paaiškinti, kad įpareigotieji subjektai, kompetentingos institucijos ir FŽB (Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio c punktas), siekdami laikytis teisinio įpareigojimo, turėtų nurodyti duomenų tvarkymo pagrindą,
- reikėtų priminti, kad vienintelis duomenų tvarkymo tikslas – pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija ir kad duomenys negali būti toliau tvarkomi nesuderinamais tikslais,

⁽¹⁾ Pirminis nusikaltimas yra bet kokia nusikalstama veika, už kurią gautos pajamos naudojamos kitam nusikaltimui daryti: šiomis aplinkybėmis, pvz., su pinigų plovimu susijusi pirminė nusikalstama veikla gali būti sukčiavimas, korupcija, prekyba narkotikais ir kiti sunkūs nusikaltimai.

- šiuo metu siūlomos direktyvos 31 konstatuojamojoje dalyje ir siūlomo reglamento 7 konstatuojamojoje dalyje nurodytas konkretus draudimas tvarkyti duomenis komerciniais tikslais turėtų būti įtvirtintas esminėje nuostatoje,
- reikėtų įterpti konkrečią konstatuojamąją dalį, kuria būtų paaiškinama, kad kova su mokesčių slėpimu įterpiama tik pirminių nusikaltimų tyrimo tikslais,
- tarptautinio duomenų perdavimo atveju reikėtų įterpti specialias esmines nuostatas dėl asmens duomenų perdavimo, kuriose būtų numatytas tinkamas mokėjimo paslaugų teikėjų atliekamų duomenų perdavimų grupės viduje teisinis pagrindas, atitinkantis Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio tekstą ir Europos duomenų apsaugos institucijų 29 straipsnio darbo grupės pateiktą išaiškinimą. EDAPP rekomenduoja iš naujo įvertinti reikalavimo užsienio šalims kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu tikslais perduoti didelius kiekius asmeninės ir neskelbtinos informacijos proporcingumą ir pirmenybę teikti proporcingesniai požiūriui,
- dėl sankcijų paskelbimo EDAPP rekomenduoja įvertinti alternatyvias ir mažiau ribojančias priemones, susijusias su bendru įpareigojimu skelbti sankcijas ir bet kuriuo atveju siūlomoje direktyvoje konkrečiai nurodyti:
  - tokio paskelbimo tikslą, jei įpareigojimas skelbti bus išlaikytas,
  - asmens duomenis, kurie turėtų būti skelbiami,
  - kad prieš paskelbiant sprendimą duomenų subjektai turi būti informuojami ir užtikrinamos jų teisės apskųsti šį sprendimą prieš jį paskelbiant,
  - kad duomenų subjektai, remdamiesi teisiškai pagrįstomis priežastimis, turi teisę prieštarauti pagal Direktyvos 95/46/EB 14 straipsnį,
  - papildomus apribojimus, susijusius su sankcijų paskelbimu internete,
- duomenų saugojimo klausimu reikėtų įterpti esminę nuostatą, kurioje būtų nustatyti maksimalūs valstybėms narėms privalomi duomenų saugojimo terminai ir papildomos sąlygos.

100. Be to, siūlomoje direktyvoje EDAPP rekomenduoja:

- įterpti konkrečią nuostatą, siekiant priminti duomenų subjektų informavimo apie jų asmens duomenų tvarkymą principą (pagal Direktyvos 95/46/EB 10 ir 11 straipsnius) ir konkrečiai nurodyti asmenis, kurie bus atsakingi už tokį duomenų subjektų informavimą,
- ribojant duomenų subjektų teises, paisyti proporcingumo principo ir šiuo tikslu įterpti konkrečią nuostatą, kurioje būtų nurodytos konkrečios duomenų subjektų teisių ribojimo sąlygos,
- aiškiai nurodyti, ar paskirtoji institucija arba įpareigotieji subjektai, atlikdami rizikos vertinimą, gali tvarkyti asmens duomenis. Jei taip, siūlomoje direktyvoje reikėtų numatyti reikalavimą taikyti būtinąsias duomenų apsaugos priemones,
- įterpti konkretų informacijos, į kurią reikėtų atsižvelgti ir kurios nereikėtų paisyti atliekant deramą klientų tikrinimą, sąrašą. Paaiškinti, ar šiuo tikslu turėtų būti renkami neskelbtini duomenys, kaip jie apibrėžti Direktyvos 95/46/EB 8 straipsnio 1 dalyje. Jei toks duomenų tvarkymas būtų reikalingas, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jis būtų atliekamas kontroliuojant valdžios institucijai ir kad nacionalinėje teisėje būtų numatytos tinkamos konkrečios apsaugos priemonės,
- iš dalies pakeisti 21 straipsnį siekiant aiškiau apibrėžti realų pavojų keliančias aplinkybes, kuriomis galima pateisinti sustiprintą deramą tikrinimą, ir numatyti procesines apsaugos priemones, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo atvejų,
- iš dalies pakeisti 42 straipsnį ir įtraukti nuorodą dėl konfidencialumo pareigos, kurios turėtų laikytis visi deramo klientų tikrinimo procedūras atliekantys darbuotojai,
- esminėje nuostatoje išvardyti tikrojo savininko, taip pat tais atvejais, kai nėra patikos struktūros, tapatybės duomenų, kurie turi būti renkami, rūšis.

101. Siūlomame reglamente EDAPP taip pat rekomenduoja:

- susilaikyti nuo nacionalinio tapatybės kodo kaip referencinio numerio naudojimo, jei nėra nustatyti konkretūs apribojimai ir (arba) apsaugos priemonės; vietoje to siūloma naudoti sandorio numerį,

- priminti, kad įgyvendinant pinigų plovimo prevencijos procedūras labai svarbu laikytis duomenų tikslumo principo, kaip nustatyta Direktyvos 95/46/EB 6 straipsnio d punkte,
- įterpti nuostatą, kurioje būtų nurodoma, kad „teisę susipažinti su informacija turėtų tik paskirti asmenys arba asmenų grupės“,
- įterpti nuostatą dėl mokėtojo ir gavėjo asmeninę informaciją tvarkančių darbuotojų pareigos laikytis konfidencialumo principų ir su duomenų apsauga susijusių įpareigojimų,
- 15 straipsnyje paaiškinti, kad nė viena kita išorės institucija arba šalis, kuri nėra suinteresuota kovoti su pinigų plovimu arba teroristų finansavimu, neturėtų turėti galimybės susipažinti su saugomais duomenimis,
- papildyti 21 straipsnį konkrečiai nurodant instituciją, kuriai bus pranešama apie reglamento pažeidimus, ir pareikalauti įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, kurių tikslas – apsaugoti duomenis nuo netyčinio arba neteisėto jų sunaikinimo, netyčinio praradimo, pakeitimo arba neteisėto atskleidimo.

Priimta Briuselyje 2013 m. liepos 4 d.

Giovanni BUTTARELLI

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno pavaduotojas
